

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

na lata 2014-2016

Wprowadzenie

Z początkiem 2012 roku weszła w życie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nałożyła na gminy obowiązek objęcia szczególną pomocą rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Skuteczna pomoc rodzinom oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta poprzez współpracę wszystkich instytucji i służb zajmujących się problemem w rodzinie na poziomie gminy.

Przedstawiony program ukierunkowany jest na wzmocnienie elementów środowiskowej pracy z rodziną, poszerzenie dostępności usług w postaci poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, rodzinnego), wczesnej interwencji w rodzinach zagrożonych utratą swoich naturalnych funkcji, a także intensywnej, wszechstronnej pomocy rodzinie. Każde działanie planowane w ramach programu, uwzględnia możliwości rozwojowe rodziny i jej zdolności do przezwycięzania braków i pokonywania trudności. Należy podkreślić, że działania na rzecz rodziny to działania na rzecz całego środowiska, a wspieranie rodziny przyczynia się do rozwoju wzmocnienia więzi w całej społeczności lokalnej. Zawarte w niniejszym programie propozycje pomocowe wspierają rodzinę naturalną w jej rozwoju i prawidłowym funkcjonowaniu, obejmują pomocą rodziny niezaradne, zagrożone różnego typu patologiami, dysfunkcyjne oraz dzieci i młodzież zagrożoną niedostosowaniem społecznym.

Realizacja programu przebiegać będzie w toku bieżącej pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzbicy – jednostki organizacyjnej powołanej do realizacji działań w zakresie pomocy społecznej i wspierania rodziny.

Miejscem realizacji Programu jest obszar Gminy Wierzbica.

Program skierowany jest do mieszkańców Gminy Wierzbica.

Podstawą działań ujętych w programie są akty prawne :

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. Z 2011r. Nr 149, poz.887 ze zm.)
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. Z 2009r. Nr 175, poz.1362 ze zm.)
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Z 2005 r. nr 180, poz. 1493 ze zm.)
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. Z 2007r. Nr 70, poz.473 ze zm.)
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. O przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. Z 2005r. Nr 179, poz. 1485 ze zm.).

Cel główny programu:

Tworzenie warunków umożliwiających realizowanie wspólnej polityki na rzecz wzmocnienia rodziny.

Cele szczegółowe:

1. Promowanie wartości rodziny poprzez promowanie i organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych, poprzez działalność edukacyjno – informacyjną w zakresie aktywnego uczestnictwa rodziny w życiu publicznym.
2. Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu poprzez wspieranie wychowawczej roli szkoły, klubów sportowych, bibliotek, kółek zainteresowań itp., promowanie i wspieranie organizacji różnych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży, wspieranie działań dotyczących upowszechniania informacji o uprawnieniach dla rodziny i jej członków oraz o instytucjach i formach pomocy wspierających rodzinę.
3. Wdrażanie programów zapobiegających kryzysowi w rodzinie i umożliwiających wyjście z sytuacji kryzysowej, wspieranie działań wychowawczych na rzecz dzieci z rodzin niepełnych, ochrona rodzin przed zagrożeniami i uzależnieniami poprzez edukację publiczną, realizacja programów terapeutycznych i interwencyjnych w tym dożywiania, wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego, inicjowanie działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej członków rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwiększenie dostępności do informacji o instytucjach i formach pomocy dla osób opuszczających zakłady karne i areszty śledcze, w tym w szczególności w zakresie terapii uzależnień, wspieranie programów ochrony rodziny przed przemocą i jej skutkami.

Adresaci programu:

1. Rodziny żyjące w ubóstwie w tym dotknięte bezrobociem.

Ubóstwo to zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia istotnych potrzeb życiowych rodziny. Prawdopodobieństwo ubóstwa zwiększa przede wszystkim bezrobocie(zwłaszcza długotrwałe,) ale również wczesne macierzyństwo, niepełność, wielodzietność rodzin, niski poziom wykształcenia, a także zamieszkiwanie na wsi, co wiąże się z trudnym rynkiem pracy z ograniczoną liczbą ofert pracy. Ubóstwo przyczynia się do wykluczenia rodziny z życia społecznego i kulturalnego spychając ją na margines i prowadząc do degradacji oraz dziedziczenia negatywnych wzorców.

2. Rodziny dotknięte uzależnieniem .

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem, które kształtuje osobowość dziecka, system wartości, poglądy i styl życia. Rodzice zawsze są wzorem dla dzieci, także wtedy gdy tym wzorem nie powinni być. W przypadku rodzin zdeorganizowanych rodzina nie jest w stanie realizować swych podstawowych funkcji, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Uzależnienia i przemoc domowa często są powiązane ze sobą, są przyczyną i objawem dysfunkcji rodziny. Problemy te są głęboko skrywane przez rodzinę- trudno przyznać się, że najbliższa osoba dopuszcza się przemocy, krzywdzi na różne sposoby. Ukrywanie problemu nie poprawia sytuacji ofiar czy osób współuzależnionych, akty przemocy powtarzają się, a uzależnienie pogłębia. To bardzo bolesny i poważny problem społeczny, cierpią z jego powodu całe rodziny, szczególnie traumatyczne przeżycia towarzyszą dzieciom, które powielają w dorosłym życiu zachowania jakich padli ofiarą lub byli świadkami. Często problemy te zauważalne są na zewnątrz dopiero wówczas, gdy nasilają się problemy wychowawcze z dziećmi, proces degradacji psychicznej jest już bardzo zaawansowany, często dopiero wtedy, gdy dochodzi do zagrożenia życia.

3. Rodziny niewydolne wychowawczo, opiekuńczo, niezaradne.

Rodzina niewydolna wychowawczo to ta rodzina, która nie spełnia swoich funkcji lub spełnia je nieprawidłowo. Niewydolność występuje zarówno w rodzinach pełnych, jak i niepełnych,

zrekonstruowanych i wielodzietnych. Jeżeli niewydolność, niezaradność wynika ze stanu zdrowia, trudnych warunków materialnych, mieszkaniowych, to skuteczne wsparcie i pomoc może szybko poprawić sytuację dzieci w rodzinie; jeżeli przyczyną niewydolności są uzależnienia, przestępczość, to sytuacja wymaga szczególnych form pomocy i bardzo intensywnego działania.

4. Dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym.

Niedostosowanie społeczne to bardzo złożone pojęcie, na które składa się wiele kryteriów. Zjawisko zaburzeń w zachowaniu i patologii uwarunkowane jest głównie środowiskiem rodzinnym - jeżeli rodzina jest zdeorganizowana, dotknięta patologią to więzi między rodzicami i dziećmi są poważnie osłabione, dzieci boleśnie odczuwają wyobcowanie i odtrącenie. Rodziny takie są ogromnym zagrożeniem dla dobra swoich dzieci. Dla dziecka życie w takiej rodzinie jest krzywdą, dziecko stara się przeżyć w traumatycznych warunkach, które powodują, że staje się pełne agresji, skłonne do łamania norm prawnych i moralnych. W rodzinach takich często dochodzi do zaburzeń rozwoju dziecka, zaniżenia osiągnięć w nauce, zaniżonych aspiracji społecznych.

Innym środowiskiem, które może generować zaburzenia w zachowaniu dziecka są grupy rówieśnicze. Grupy te ustalają i kierują się swoimi zasadami postępowania i zachowania. Wysoko cenią siłę fizyczną, spryt, odwagę, zuchwałość, a często bezwzględność i pogardę dla ludzi. Członkowie takich grup często w sposób dezaprobowany społecznie manifestują swoją odrębność. Prowadzić to może do konfliktów z prawem, ucieczką w alkohol, narkotyki. Grupy rówieśnicze tworzą się spontanicznie, zwykle w bliskości miejsca zamieszkania i przyciągają dzieci pozbawione zainteresowania rodziców, zaniedbane, szukające akceptacji poza domem.

5. Dzieci i młodzież opuszczające instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej.

Dzieci opuszczają zastępcze formy opieki tylko wtedy, gdy rodzina biologiczna odzyskała prawo do sprawowania władzy rodzicielskiej, a to oznacza, że rodzice podjęli starania i wysiłek by nauczyć się prawidłowo wypełniać swoje funkcje. Powrót dziecka jest wielkim egzaminem dla rodziców i sprawdzianem czy wykonana praca nad pozytywną zmianą jest trwała. Dobro i bezpieczeństwo dziecka wymaga, by rodzina pozostała pod nadzorem i korzystała ze wsparcia i pomocy instytucji środowiska i społeczności lokalnej.

Młodzież opuszczająca zastępcze formy opieki to zwykle już osoby pełnoletnie, które wracają do rodziny biologicznej, która nie podjęła żadnych starań, by zmienić swój sposób postępowania. Zwykle rodziny te, czując się zwolnione z obowiązku wobec dziecka pogłębiają swoją dysfunkcję i uruchamiają proces wykluczenia społecznego. Jeżeli młody człowiek, który w czasie pobytu w opiece zastępczej uzyskał prawidłowe wzorce, ma własne plany, trafi do tak zdegradowanego środowiska, jego szanse na prawidłowe funkcjonowanie są znikome. Środowisko lokalne, także dla własnego dobra powinno dać tym młodym ludziom szansę na własne normalne życie.

6. Kadra instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny.

Nie ma żadnych wątpliwości, że dla dziecka najlepszym miejscem wzrastania jest kochająca go rodzina. Jednak życie niesie ze sobą wiele trudnych sytuacji, z którymi rodzice nie zawsze potrafią sobie poradzić i nie zawsze chcą i potrafią szukać pomocy. Zadaniem specjalistów jest działanie, które pomoże rodzinie rozwiązać problemy, a dziecku pozostać w bezpiecznym środowisku rodzinnym. Dla instytucji i organizacji środowiska priorytetem jest by mobilizować siły, środki i skupić się na skutecznym pomaganiu tak, by pobyt dziecka w opiece zastępczej był wyjątkową, krótkotrwałą koniecznością. Spójny system pomocy rodzinie łączy działania instytucji z aktywnością środowiska.

Realizatorzy Programu:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy.
2. Urząd Gminy w Wierzbicy.
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wierzbicy.
4. Placówki Oświatowe na terenie Gminy Wierzbica.

Sposób realizacji Programu:

Przewidywane formy działania w ramach realizacji celów Programu:

1. Systematyczna współpraca instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej.
2. Edukacja rodzin zagrożonych dysfunkcją oraz wczesna interwencja w tych rodzinach.
3. Wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.
4. Wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę socjalną z rodziną.
5. Prowadzenie kampanii na rzecz rodziny.
6. Upowszechnianie informacji o instytucjach świadczących specjalistyczne poradnictwo (strony internetowe, ogłoszenia, itp.).

Promocja i monitorowanie programu:

Promocja programu prowadzona będzie na stronach internetowych realizatorów programu, placówek szkolnych i przedszkolnych, a także wszelkich imprezach środowiskowych z udziałem adresatów.

Monitoring Programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie Programu. Ocena poszczególnych działań odbywać się będzie na podstawie corocznej analizy realizacji założeń Programu.

Analizę danych GOPS w Wierzbicy będzie prowadził w I kwartale każdego roku obowiązywania Programu.

Spodziewane rezultaty:

1. Poprawienie funkcjonowania rodzin z problemami poprzez zrealizowanie celów głównych i szczegółowych.
2. Podniesienie jakości usług świadczonych przez jednostki zaangażowane w Program.
3. Gromadzenie danych na temat działań podejmowanych na rzecz opieki nad dzieckiem i rodziną.
4. Poprawa sytuacji dziecka w środowisku szkolnym.
5. Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.
6. Zmiana postaw społecznych.
7. Zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych.
8. Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin.

Finansowanie programu:

Spodziewanym efektem realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2016 ma być stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i jego rodziny. Wsparcie to powinno zapewnić specjalistyczną pomoc, poczucie bezpieczeństwa także socjalnego oraz odpowiednie dla dziecka warunki rozwoju. W dalszej perspektywie Program powinien przynieść również oszczędności finansowe związane z faktem pozostawiania dzieci w rodzinach naturalnych i powrotu z opieki zastępczej do rodzin biologicznych. Realizacja Programu zakłada wykorzystanie środków

z budżetu Gminy, budżetu GKRPA w zakresie odpowiadającym jej celom oraz budżetu państwa. Trudno jednak wskazać kwoty środków finansowych związanych z realizacją Programu gdyż są one przyznawane corocznie i w różnej wysokości. Planowanie wydatków na poszczególne działania może być dokonywane corocznie, po uzyskaniu informacji o wielkości środków przyznanych na dany rok.

Podsumowanie:

Celem działalności profilaktycznej jest zapobieganie negatywnym stanom rzeczy, zarówno tym, które dopiero mają zaistnieć, jak i tym, które już istnieją. Działając w myśl zasady, że „lepiej zapobiegać niż leczyć”, powinno się promować działania profilaktyczne ukierunkowane na wspieranie rodzin niewydolnych w opiece nad dziećmi. Aby sprostać temu wyzwaniu niezbędna jest więc ścisła współpraca pomiędzy instytucjami oraz wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny. Tak rozumiany Program może stanowić pełne, kompleksowe ujęcie systemu wsparcia dziecka i rodziny.